

Regeringens proposition

1980/81: 157

om godkännande av avtal mellan Sverige och Norge angående handeln med jordbruksvaror;

beslutad den 19 mars 1981.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

ANDERS DAHLGREN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner ett avtal mellan Sverige och Norge angående handeln med jordbruksvaror. Formellt är avtalet ett bilateralt jordbruksavtal inom ramen för den Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA). Avtalet har karaktären av ett ramavtal där de båda regeringarna markerar sin vilja att främja handeln med jordbruksvaror mellan de båda länderna. Inom avtalets ram förutses upprättandet av kommersiella avtal, främst på spannmålsområdet. En översynskommitté skall följa handelns utveckling och tillvarata möjligheterna att främja denna.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1981-03-19

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Bohman, Wikström, Friggebo, Mogård, Dahlgren, Krönmark, Burenstam Linder, Johansson, Wirtén, Holm, Andersson, Boo, Winberg, Adelsohn, Danell, Petri, Eliasson

Föredragande: statsrådet Dahlgren

Proposition om godkännande av avtal mellan Sverige och Norge angående handeln med jordbruksvaror

---

1 Inledning

Enligt EFTA-konventionens artikel 23:1 föreligger möjlighet att sluta bilaterala jordbruksavtal mellan medlemsländerna. Sverige har sedan år 1963 ett sådant avtal med Portugal och sedan år 1979 – inom ramen för frihandelsavtalet EFTA-Spanien – ett liknande även med Spanien. Med tanke på strävandena att åstadkomma ett närmare ekonomiskt samarbete i Norden har det framstått som en brist både i det nordiska samarbetet och i EFTA-samarbetet att vi saknat motsvarande avtal med Norge. Nordens Bondeorganisationers Centralråd (NBC) har år 1964 uttalat sig för ett närmare handelspolitiskt samarbete i Norden på jordbruksområdet. Lantbrukarnas organisationer i resp. länder har följt upp detta genom hänvändelser till regeringarna i berörda nordiska länder med önskemål om statliga åtgärder i form av ramavtal på vilkas grundval kommersiella avtal sedan skulle kunna ingås. År 1978 tillsattes svenska och norska arbetsgrupper för att tillsammans utreda förutsättningarna för en ökad samhandel avseende jordbruksvaror. Efter utdragna diskussioner rörande varuomfattningen i ett eventuellt avtal inleddes förhandlingar mellan en svensk och en norsk regeringsdelegation i september 1980. Under hösten 1980 kunde man enas om en avtalstext jämte texterna i två till avtalet knutna memoranda. Vid ett möte i Stockholm den 4 december 1980 undertecknades avtalet och därtill hörande memoranda av jordbruksministrarna.

Avtalet jämte därtill anslutna memoranda bör fogas till regeringsprotokollet i detta ärende såsom *bilaga 1*.

Avtalet har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena bör fogas till protokollet som *bilaga 2*.

Under år 1980 har ett bilateralt jordbruksavtal av samma karaktär ingåtts mellan Sverige och Finland. Förslag om godkännande av det svensk-finska avtalet kommer också att föreläggas riksdagen.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Bakgrund och motiv

Värdet av Sveriges varuutbyte med Norge inom livsmedelsområdet i vid bemärkelse (kapitel 1–24 i Brysselnomenklaturen) har under senare delen av 1970-talet på importsidan varierat mellan 7 % och 9 % av totalimporten för varuområdet och på exportsidan legat omkring 15 % av totalexporten. Sålunda uppgick den svenska totalimporten på livsmedelsområdet år 1979 till ca 10 300 milj. kr., varav importen från Norge svarade för ca 800 milj. kr. Totalexporten stannade vid ca 3 000 milj. kr., varav exporten till Norge svarade för ett värde av ca 450 milj. kr. Begränsas redovisningen till att avse de varor som enligt EFTA-konventionen betraktas som jordbruksvaror (bilaga D, del II & III) reduceras handelssiffrorna väsentligt. Inom detta varuområde uppgick den svenska totalimporten år 1979 till ca 7 300 milj. kr., varav importen från Norge svarade för ca 210 milj. kr. eller ca 3 %. Totalexporten stannade vid ca 2 000 milj. kr., varav exporten till Norge svarade för ca 300 milj. kr. eller ca 15 %.

I exporten till Norge har spannmålen traditionellt ingått som en tung post – ca en tredjedel av exportens värde. År 1979 svarade den för ca 100 milj. kr. Den svenska importen har bl. a. omfattat oljekraftfoder (120 milj. kr.) samt margarin och sojabönoljor, vilka sistnämnda år 1979 svarade för ett värde av 34 milj. kr. vardera.

Importen av ammoniak och kvävehaltiga gödselmedel från Norge uppgick samma år till ett värde av ca 300 milj. kr.

Jordbruksvarorna är undantagna från frihandeln i EFTA men sammanlutningens syfte är enligt artikel 22: 2 att under beaktande av medlemsstaternas jordbrukspolitik underlätta en utveckling av handeln som bereder medlemsstater, vilkas ekonomi i stor utsträckning är beroende av export av jordbruksvaror, rimlig reciprocitet. I artikel 23: 1 nämns bilaterala jordbruksavtal som en väg att förverkliga detta syfte. Sverige ingick vid EFTA:s tillkomst år 1960 ett sådant bilateralt jordbruksavtal med Danmark. Detta avtal upphörde att gälla i och med att Danmark år 1973 lämnade EFTA för att ingå som medlem i den Europeiska Gemenskapen (EG). Därutöver har Sverige slutit bilaterala jordbruksavtal enligt EFTA:s regler med Portugal år 1963 och med Spanien år 1979.

Mot denna bakgrund och med tanke på övriga avtal som slutits mellan EFTA-medlemmar, bl. a. mellan Finland och Norge, har det framstått som

en brist i EFTA-samarbetet att Sverige inte haft något avtal med något nordiskt land. De under 1970-talet alltmer framträdande strävandena att åstadkomma ett närmare ekonomiskt samarbete i Norden har kommit avsaknaden av jordbruksavtal mellan Sverige och andra nordiska länder att framstå som en lucka också i det nordiska samarbetet. De nordiska strävandena för ett ökat samarbete och en ökad samhandel på jordbruksområdet tog sig bl. a. uttryck i ett handelspolitiskt uttalande av Nordens Bondeorganisationers Centralråd (NBC) år 1964. Enligt detta uttalande borde eftersträvas att kompletteringsbehovet av jordbruksvaror med förhindrande av dumpingimport från tredje land alltid i första hand och på lika villkor måtte täckas genom import från de övriga nordiska länderna. Denna tanke har i Sverige följts upp på det nationella planet bl. a. genom att Lantbrukarnas riksförbund (LRF) år 1976 i en hänvändelse till regeringen framförde önskemål om åtgärder för att främja den nordiska handeln. Vad man här särskilt hade i åtanke var tillskapandet av bilaterala avtal, inom vilkas ram kommersiella avtal avseende främst spannmål, oljeväxter och socker skulle kunna ingås. På så sätt skulle avtalen enligt förbundets mening kunna bli en bas för att främja handeln med jordbruksvaror och utgöra en statlig sanktion av en gammal idé, djupt förankrad i de nordiska länderna, nämligen att man skall eftersträva att så långt möjligt täcka kompletteringsbehovet beträffande jordbruksvaror genom import från annat nordiskt land.

Bl. a. mot bakgrund av dessa impulser har under 1970-talet ett flertal initiativ tagits och överläggningar ägt rum mellan Sverige och Norge på tjänstemannanivå i syfte att bana väg för ett bilateralt avtal på jordbruksområdet. Dessa initiativ har tidigare blivit resultatlösa till följd av de svårigheter som förelegat.

Jordbruksområdet och handeln med jordbruksvaror över gränserna är starkt reglerade i både Sverige och Norge. Möjligheterna att öka varuutbytet begränsas inte minst av hänsynen till de nationella jordbruksregleringarna i de båda länderna. Önskemål om koncessioner, innebärande lättnader i det svenska importskyddet för vissa produkter av intresse för Norge, har inte ansetts förenliga med den svenska jordbruksregleringen. Sveriges och Norges geografiska läge och naturliga förutsättningar ger ganska likartade produktionsbetingelser. De varor beträffande vilka produktionen i Sverige och Norge kompletterar varandra är därför inte så många. Likväl finns ett klart kompletteringsbehov i fråga om några varor såsom spannmål, socker och fettvaror.

En annan stötesten har varit avtalets varuomfattning. Från svensk sida har det varit fråga om ett rent jordbruksavtal med inriktning på kompletteringsbehovet av jordbruksvaror medan man från norsk sida önskat att i ett och samma avtal behandla såväl jordbruksvaror som handeln med fisk och fiskprodukter. Den strikt formella situationen är den att EFTA-konventionen endast förutser bilaterala avtal omfattande jordbruksvaror även om

avsteg från denna regel gjorts i praktiken. Problemen avseende handeln med fisk och fiskprodukter ställer sig väsentligen annorlunda än motsvarande problem på jordbruksområdet. Problemen på fiskvaruområdet sammanhänger med resp. lands nationella fiskeripolitik samt bestämmelser, som reglerar rättigheter avseende landning och transitering av fångster m. m. Därutöver kan behov föreligga att beakta de mycket omfattande internationella regler som numera gäller för högsjöfisket. Allt detta talar för att fisk och fiskprodukter inte bör ingå i ett jordbruksavtal. Samtidigt har det stått klart att det också kan föreligga behov av att diskutera handeln med fisk och fiskprodukter mellan Sverige och Norge. Kontakterna på detta område är dock redan nu väl utbyggda, varför behovet av ett särskilt diskussionsforum inte tett sig särskilt stort.

Genom en svensk-norsk arbetsgrupp utreddes under år 1978 förutsättningarna för en ökad samhandel med jordbruksprodukter. Diskussionerna kom på norsk önskan att även omfattar handeln med fisk och fiskprodukter. Sedan arbetsgruppen slutfört sitt arbete upptogs nya överläggningar varvid man enades om en avtalskonstruktion, som i princip skilde ut fisk och fiskprodukter från jordbruksavtalet. Avgörande för det svenska jordbrukets produktionsförmåga är tillgången på kvävehaltiga gödselmedel. Under inflytande av bl. a. den ökande faran för avbrott eller störningar i oljetillförseln från Mellersta Östern tillkom under år 1979 från svensk sida önskemål om att avtalet även skulle kunna läggas till grund för diskussioner om införseln av kvävehaltiga gödselmedel.

2.2 Avtalets huvudsakliga innehåll

I avtalets *första punkt* markerar de båda regeringarna sin allmänna vilja att främja den normala kommersiella handeln med jordbruksvaror. Denna markering kan ses som en sanktion åt den tidigare nämnda idén att så långt möjligt täcka kompletteringsbehovet av jordbruksprodukter genom import från annat nordiskt land. För att uppnå detta skall parterna, enligt *punkt 2*, upprätta en särskild översynskommitté, som har till uppgift att följa utvecklingen av handeln och tillvarata möjligheterna att främja denna. Vissa export- och importintressen är särskilt nämnda i avtalet, nämligen svenska exportintressen beträffande spannmål och norska beträffande ost samt på importsidan svenskt intresse beträffande ammoniak och kvävehaltiga gödselmedel och norskt beträffande spannmål. Till avtalet är knutna två memoranda numrerade I och II.

Memorandum I definierar avtalets varuomfattning. Avtalet omfattar i första hand de jordbruksvaror som upptagits i EFTA-konventionens bilaga D. Detta innebär att fisk och marina produkter inte omfattas av avtalet. Men det innebär också att vissa jordbruksvaror utanför bilaga D kan diskuteras inom avtalets ram. Parterna uttalar vidare sitt stöd för ett förnyande av det kommersiella spannmålsavtalet mellan Svensk Spann-

målshandel och Statens Kornforretning. Avtalets komponent av krisavtal inskränker sig till ett omnämnande i memorandum I av att "man från svensk sida särskilt framhållit önskvärdheten av att frågor, som berör handeln med ammoniak och kvävehaltiga gödselmedel blir närmare behandlade" samt att "handeln under normala försörjningsförhållanden och vid eventuella försörjningssvårigheter bör diskuteras".

I *memorandum II* uttalar parterna att enighet råder om att man också skall främja samhandeln med fisk och fiskprodukter i den utsträckning detta är förenligt med parternas fiskeripolitiska mål och internationella förpliktelser.

Avtalstexten med därtill knutna två memoranda har remissbehandlats. Remissinstanserna är genomgående positiva till avtalet. Flera instanser ser avtalet som en värdefull förstärkning av det nordiska samarbetet och betonar det positiva i att försörjningen med ammoniak och kvävehaltiga gödselmedel dras in i diskussionerna under avtalet. De många kommentarerna bör vara av värde för utformningen av de svenska ställningstagandena i de fortsatta överläggningarna inom avtalets ram.

2.3 Avtalets tillämpning

Avtalets karaktär av ramavtal innebär att dess tillämpning blir beroende av fortsatta överläggningar. Det kan i dag inte förutses hur stor betydelse och hur mycket konkret innehåll avtalet kommer att få. Erfarenheterna talar för att inga snabba eller spektakulära resultat, som markant avspeglar sig i handelsciffrorna, kan förväntas. Jag bedömer emellertid att avtalet kan bli ett viktigt instrument för ett fastare och närmare handelssamarbete och för en effektiv handläggning av uppkommande problem på berörda varuområden mellan Sverige och Norge.

Inom ramen för avtalet kommer att tillsättas en översynskommitté med uppgift att följa handelsutvecklingen och tillvarata möjligheterna att främja denna. Det blir i denna kommitté, som överläggningarna och förhandlingarna om avtalets konkreta innehåll kommer att föras vidare. Enligt avtalet skall i översynskommittén även behandlas det svenska intresset av att genom import från Norge säkra försörjningen av ammoniak och kvävehaltiga gödselmedel. Handeln, såväl under normala förhållanden som vid eventuella försörjningssvårigheter, skall diskuteras. Avtalet ger på denna punkt en viktig öppning till ett samarbete mellan Sverige och Norge på ett område som är av avgörande betydelse för jordbruksproduktionens storlek i krissituationer.

Det framstår som utomordentligt värdefullt om under normala förhållanden ett samarbete av långtidskaraktär skulle kunna byggas upp mellan Sverige och Norge på ifrågakvarande område. Ett sådant samarbete skulle kunna utgöra ett viktigt komplement till andra beredskapsåtgärder vid eventuella försörjningssvårigheter. Det bör beaktas att ammoniak och

kvävehaltiga gödselmedel inte är jordbruksvaror i EFTA:s mening utan räknas som industrivaror. Härav följer att reglerna för industrivaror i EFTA och GATT är tillämpliga. Jag bedömer att denna omständighet inte kommer att medföra några komplikationer i vad avser den typ av åtgärder eller överenskommelser som i detta sammanhang kan bli aktuella mellan Sverige och Norge.

Enligt avtalet förutses slutligen att det kommersiella spannmålsavtalet mellan Svensk Spannmålshandel, ekonomisk förening och Statens Kornforretning skall förnyas. Förhandlingar har i praktiken redan inletts om ett långsiktigt vidareförande av detta arrangemang. Det är min förhoppning att jordbruksavtalet skall stimulera tillkomsten av kommersiella avtal även beträffande andra vegetabiliska varor.

De kostnader som uppkommer i samband med Sveriges medverkan i den under avtalet förutsedda översynskommittén bör täckas från tionde huvudtitelns förslagsanslag Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna avtalet mellan Sverige och Norge angående handeln med jordbruksvaror.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden har lagt fram.

Avtal mellan Sverige och Norge angående handeln med jordbruksvaror

Sveriges och Norges regeringar har i enlighet med målsättningen i artikel 22 i konventionen av den 4 januari 1960 angående upprättande av den Europeiska frihandels-sammanslutningen (EFTA),

med beaktande av bestämmelserna i artikel 23 i EFTA-konventionen,

med beaktande av att de nordiska jordbruksorganisationerna uttalat sitt intresse för att främja handeln med jordbruksvaror mellan de båda länderna,

överenskommit följande:

1. Parterna förklarar sig beredda att främja handeln med jordbruksvaror under beaktande av parternas jordbrukspolitiska mål och internationella förpliktelser.

2. En särskild översynskommitté skall upprättas med uppgift att följa utvecklingen av handeln med jordbruksvaror och att tillvarata möjligheterna att främja denna. Kommittén skall sammanträda när endera parten så begär.

3. Den svenska regeringen har noterat norska exportintressen beträffande ost samt det norska intresset att säkra försörjningen av spannmål genom import från Sverige.

4. Den norska regeringen har noterat svenska exportintressen beträffande spannmål samt det svenska intresset att säkra försörjningen av ammoniak och kvävehaltiga gödselmedel genom import från Norge.

5. Detta avtal skall träda i kraft så snart det ratificerats av båda parter.

I enlighet med moment 2 i artikel 23 i EFTA-konventionen skall avtalet äga giltig-

Avtale mellom Norge og Sverige om handel med jordbruksvarer

Norges regjering og Sveriges regjering har i overensstemmelse med målsettingen i artikkel 22 i Konvensjonen av 4. januar 1960 angående opprettelsen av Det Europeiske Frihandelsforbund (EFTA),

under hensyn til bestemmelsene i artikkel 23 i EFTA-konvensjonen,

under hensyn til at de nordiske jordbruksorganisasjoner har uttalt sin interesse for å fremme handelen med jordbruksvarer mellom de to land,

blitt enige om følgende:

Artikkel 1.

De Kontraherende Parter erklærer seg rede til å fremme handelen med jordbruksvarer i den utstrekning dette er forenlig med partenes jordbrukspolitiske målsettinger og internasjonale forpliktelser.

Artikkel 2.

En særskilt oversynskomite skal opprettes for å følge utviklingen i handelen med jordbruksvarer og for å ivareta mulighetene for å fremme denne. Komiteen skal møtes når en av partene krever det.

Artikkel 3.

Den svenske regjering har notert norske eksportinteresser vedrørende ost og de norske interesser for å sikre forsyningen med korn gjennom import fra Sverige.

Artikkel 4.

Den norske regjering har notert svenske eksportinteresser vedrørende korn og de svenske interesser for å sikre forsyningen med amoniakk og nitrogenholdig gjødsel gjennom import fra Norge.

Artikkel 5.

Denne avtalen skall tre i kraft så snart den er ratifisert av begge parter.

I samsvar med artikkel 23, paragraf 2 i EFTA-konvensjonen skal avtalen ha gyl-

het lika länge som konventionen gäller för både Sverige och Norge.

Till bekräftelse härav har undertecknade, vederbörligen bemyndigade av sina respektive regeringar, undertecknat detta avtal i Stockholm den 4 december 1980.

Avtalet har upprättats i två exemplar, på svenska och norska språken. Båda texterna äger lika vitsord.

För Sveriges regering
Anders Dahlgren

För Norges regering
Oskar Øksnes

dighet like lenge som konvensjonen er gjeldende både for Norge og Sverige.

Til bekreftelse herav har undertegnende, som er behørig bemyndiget av sine regeringer, undertegnet denne avtalen. Utferdiget i Stockholm den 4. desember 1980.

Avtalen er utarbeidet i 2 eksemplar i norsk og svensk tekst. Begge tekster har samme gyldighet.

For Norges Regjering
Oskar Øksnes

For Sveriges Regjering
Anders Dahlgren

Memorandum nr I i anslutning till avtalet mellan Sverige och Norge angående handeln med jordbruksvaror

Det idag undertecknade avtalet mellan Sverige och Norge angående handeln med jordbruksvaror åberopas.

Parterna är eniga om att med jordbruksvaror avses i detta avtal i första hand de jordbruksvaror som upptagits i EFTA-konventionens bilaga D.

Parterna har vidare funnit det ändamålsenligt att det kommersiella spannmålsavtalet mellan Svensk Spannmålshandel, Ekonomisk Förening och Statens Kornförretning förnyas och ser det som en fördel att ett långsiktigt vidareförande av detta arrangemang kommer till stånd.

Från svensk sida har man särskilt velat framhålla önskvärdheten av att frågor, som berör handeln med ammoniak och kvävehaltiga gödselmedel, blir närmare behandlade. Bland annat bör handeln under normala försörjningsförhållanden och vid eventuella försörjningssvårigheter diskuteras.

Från norsk sida har man särskilt framhållit önskvärdheten av att frågor som berör handeln med ost blir närmare behandlade. Härvid har särskilt understrukits vikten av att Norge – inom ramen för den generella svenska importregleringen – uppnår sådana exportpriser för ost som marknadsförhållanden kan motivera.

Parterna är eniga om att dryfta dessa och andra spørsmål i den särskilda översynskommitté som är omnämnd i avtalets punkt 2.

För Sveriges regering
Anders Dahlgren

För Norges regering
Oskar Øksnes

Memorandum nr. I i tilslutning til avtalen mellom Sverige og Norge om handel med jordbruksvarer

Det vises til den avtale mellom Norge og Sverige om handel med jordbruksvarer som ble undertegnet i dag.

De to partene er enige om at jordbruksvarer i denne avtalen i første rekke skal omfatte de jordbruksvarer som er opptatt i EFTA-konvensjonens bilag D.

Partene finner det videre hensiktsmessig at den kommersielle avtalen om korn mellom Statens Kornforretning og Svensk Spannmålshandel fornyes, og ser det som en fordel at en langsiktig fortssettelse av dette arrangement finner sted.

Fra svensk side vil en særlig framholde ønskeligheten av at spørsmål som berører handelen med amoniakk og nitrogenholdig gjødsel blir nærmere behandlet. Bland annet bør handelen under normale forsyningsforhold og ved eventuelle forsyningsvanskeligheter diskuteres.

Frå norsk side vil en særlig framholde ønskeligheten av at spørsmål som berører handelen med ost blir nærmere behandlet. En vil særlig framholde betydningen av at Norge, innenfor rammen av den generelle svenske importregulering, oppnår de priser ved eksport av ost som markedsforholdene gir grunnlag for.

Partene er enige om å drøfte disse og andre spørsmål videre i den særskilte oversynskomite som er omtalt i avtalens artikkel 2.

For Norges Regjering
Oskar Øksnes

For Sveriges Regjering
Anders Dahlgren

Memorandum nr II i anslutning till avtalet mellan Sverige och Norge angående handeln med jordbruksvaror

Det idag undertecknade avtalet mellan Sverige och Norge angående handeln med jordbruksvaror åberopas.

Detta avtal omfattar inte handeln med fisk och fiskprodukter. Det råder emellertid enighet mellan parterna om att de också skall främja samhandeln med fisk och fiskprodukter i den utsträckning detta är förenligt med parternas fiskeripolitiska mål och internationella förpliktelser.

Det råder enighet om att berörda myndigheter i de båda länderna skall sammanträda på anmodan av endera parten för att diskutera eventuella problem i handeln med fisk och fiskprodukter. Sådana diskussioner kan eventuellt äga rum i anslutning till sammanträden med den särskilda översynskommitté som upprättats inom ramen för jordbruksavtalet.

För Sveriges regering
Anders Dahlgren

För Norges regering
Oskar Øsknes

Memorandum nr. II i tilslutning til avtalen mellom Sverige og Norge om handel med jordbruksvarer

Det vises til den avtalen mellom Norge og Sverige om handel med jordbruksvarer som ble underteignet i dag.

Denne avtalen omfatter ikke handelen med fisk og fiskevarer. Det er imidlertid enighet mellom partene om at de også skal fremme samhandelen med fisk og fiskevarer i den utstrekning dette er forenlig med partenes fiskeripolitiske målsettinger og internasjonale forpliktelser.

Det er enighet om at de berørte myndigheter i de to land skal tre sammen på anmodning fra en av partene for å drøfte eventuelle problemer i handelen med fisk og fiskevarer. Slike drøftelser kan eventuelt finne sted i tilknytning til møter i den særskilte oversynskomite som er opprettet under jordbruksavtalen.

For Norges Regjering
Oskar Øsknes

For Sveriges Regjering
Anders Dahlgren

Bilaga 2

Remissyttrandena

Avtalstexten har remitterats till lantbruksstyrelsen, fiskeristyrelsen, statens jordbruksnämnd, kommerskollegium, överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF), statens industriverk (SIND), lantbrukarnas riksförbund (LRF), Sveriges fiskares riksförbund (SFR), Kooperativa förbundet (KF), Sveriges exportråd och Sveriges grossistförbund (SGF). I remissammanställningen har yttranden redovisats under tre huvudrubriker:

1. Det bilaterala jordbruksavtalet.
2. Handeln med ammoniak och kvävehaltiga gödselmedel.
3. Fisk och fiskprodukter.

1 Det bilaterala jordbruksavtalet

Lantbruksstyrelsen: Lantbruksstyrelsen har inte något att erinra mot den föreslagna texten till avtal.

Statens jordbruksnämnd: Nämnden konstaterar att överläggningar om jordbruksavtal mellan Sverige och Norge har ägt rum vid ett flertal tillfällen under 1970-talet. Något avtal kom dock inte till stånd sedan man från norsk sida ställt krav på lättnader i det svenska importskyddet för vissa produkter av särskilt intresse. Från svensk sida har koncessioner av detta slag ansetts oförenliga med den svenska jordbruksprisregleringen och i stället har eftersträvat mer allmänt utformade s. k. ramavtal.

Det nu ingångna bilaterala jordbruksavtalet med Norge har karaktären av ramavtal och motsvarar därmed de önskemål som uttalats från svensk sida. Avtalet föreskriver att en särskild översynskommitté skall upprättas med uppgift att följa utvecklingen av samhandeln med jordbruksvaror och tillvarata möjligheterna att främja denna.

Parterna pekar bl. a. på ändamålsenligheten i ett förnyande och långsiktigt vidareförande av det kommersiella spannmålsavtalet mellan Svensk Spannmålshandel och Statens Kornforretning. Det kommersiella spannmålsavtalet mellan Svensk Spannmålshandel och Statens Kornforretning som ingicks år 1974 sades upp från norsk sida år 1978 och har därefter inte blivit föremål för förlängning eller omförhandling. Mot bakgrund av det ömsesidiga intresset hos de båda länderna när det gäller handel med spannmål är enligt nämndens uppfattning ett spannmålsavtal angeläget. Från norsk sida framhålls önskvärdheten av att frågor som berör handeln med ost närmare behandlas. Härvid understryks särskilt vikten av att Norge – inom ramen för den generella svenska importregleringen – uppnår sådana exportpriser för ost som marknadsförhållandena kan motivera. Härmed har åsyftats de problem som Norge och andra ostexporterande länder i vissa lägen ställts inför med anledning av det svenska prisstoppet. I och med att detta upphört att gälla torde nämnda problem ha eliminerats.

Nämnden, som varit aktivt engagerad i utrednings- och förhandlingsarbetet av avtalet, välkomnar detta då det dels utgör ett bidrag till att förverkliga EFTA-konventionens syften vad gäller handeln med jordbruksprodukter, dels innebär en förstärkning av det nordiska samarbetet när det gäller handeln med jordbruksprodukter. I perioder med mindre stabila förhållanden kan ett avtal vara av värde för de berörda länderna. Även under normala förhållanden är ramavtal av förevarande slag att föredra framför ett avtalslöst tillstånd genom den markering av samarbetet

som ett avtal innebär. Tillkomsten av ett mellanstatligt forum för diskussioner av olika frågor rörande handeln med jordbruksvaror bör bidra till en smidig och effektiv handläggning av dylika frågor.

Kommerskollegium: Avtalets syfte att bibehålla och utvidga samhandeln med jordbruksvaror överensstämmer helt med EFTA-konventionens målsättningar när det gäller handeln med sådana varor. Med hänsyn härtill och till den allmänna reservationen om beaktande av resp. parts internationella förpliktelser torde den aktuella avtalstexten inte leda till några handelspolitiska komplikationer. Detta gäller även de uttalanden om speciella svenska och norska intressen som gjorts i avtalet och i memorandum. Kollegiet erinrar om EFTA-konventionens artikel 23:1, vilken stadgar att övriga medlemsländer skall underrättas innan avtalet träder i kraft.

Statens industriverk: Statens industriverk anför att verket inte har något att erinra mot avtalet.

Lantbrukarnas riksförbund: Enligt de handelspolitiska riktlinjer som ligger till grund för samarbetet mellan bondeorganisationerna i Norden skall dessa verka för att ländernas kompletteringsbehov av jordbruksprodukter i första hand tillgodoses genom import från annat nordiskt land. Detta samarbete fungerar tillfredsställande på animalieområdet, beroende på att lantbrukskooperationen i de nordiska länderna i huvudsak svarar för utrikeshandeln på detta område. På vegetabilieområdet däremot handläggs importen i stor utsträckning av statliga organ. Det är mot den bakgrunden som förbundet genom skrivelse den 3 juni 1976 till jordbruksdepartementet hemställde att departementet vidtar åtgärder för att främja den nordiska handeln med särskilt spannmål, oljeväxter och socker. Det är således med stor tillfredsställelse som förbundet konstaterar att förhandlingarna med Norge resulterar i ett bilateralt avtal, som ger möjlighet att ytterligare utveckla det nordiska samarbetet på jordbruksområdet.

I avtalet kommer ett norskt önskemål till uttryck om export av ost till Sverige. Denna fråga har varit uppe till diskussion vid flera tillfällen under senare år. Förbundet vill gärna inom ramen för Sveriges kompletteringsbehov medverka till att främja importen av ost från Norge.

En särskild kommitté skall tillsättas med uppgift att främja samhandeln på jordbruksområdet mellan parterna. Förbundet anser att det är synnerligen angeläget att lantbrukskooperationen är representerad i kommittén, då lantbrukskooperationen i så hög grad kommer att beröras av de åtgärder som vidtas för att samarbetet på detta område skall utvecklas ytterligare.

Kooperativa förbundet erinrar om att handeln med jordbruksvaror mellan Norge och Sverige under många år har varit relativt begränsad. Allt sedan diskussionerna under 1950-talet om en gemensam nordisk marknad och därpå följande EFTA- och EG-förhandlingar har KF varit positivt inställt och på olika sätt sökt verka för ett ökat handelsutbyte med Norge beträffande jordbruksvaror och livsmedel. Sålunda importerade KF olika livsmedel under år 1979 för 71 milj. kr. och exporterade för ca 2 milj. kr. till Norge.

Med tanke på de båda ländernas naturliga förutsättningar för produktion av olika jordbruksvaror och andra livsmedel ser KF med stor tillfredsställelse på det framlagda förslaget till överenskommelse att främja handeln med jordbruksvaror. På svensk sida har härvid noterats norska exportintressen beträffande ost och ett intresse av att säkra försörjningen av spannmål genom import från Sverige. Bland svenska exportintressen nämns spannmål. Härutöver finns intresse av svensk export av nötkött och fläsk men även andra produkter kan bli aktuella vilket illustreras av den

ibland omfattande gränshandeln när världsmarknadspriserna på t. ex. socker varit höga.

KF tillstyrker det föreliggande bilaterala jordbruksavtalet mellan Sverige och Norge och uttrycker förhoppningen att det kommer att på ett verksamt sätt bidra till en ökad handel med jordbruksvaror och andra livsmedel mellan de båda länderna.

Sveriges exportråd har inte något att erinra mot utformningen av avtalet.

Sveriges grossistförbund: Förbundet anför att det ej har några erinringar mot den träffade överenskommelsen, men vill framhålla vikten av att den svenska regeringen noterat ett norskt intresse för ostexport till Sverige.

2 Handeln med ammoniak och kvävehaltiga gödselmedel

Överstyrelsen för ekonomiskt försvar: Styrelsen anför att planeringen inom det ekonomiska försvaret syftar till att prioriterade behov i kriser och krig skall tillgodoses med hög säkerhet på en viss lägsta standardnivå. Dessa åtgärder skall garantera individens och samhällets överlevnad även i svåra försörjningskriser.

En god försörjningsberedskap säkerställs genom att flera samverkande åtgärder förbereds och/eller genomförs. Produktion inom landet medför därvidlag den största tryggheten i försörjningen. I den mån insatsvaror för sådan produktion normalt importeras, måste emellertid beredskapslagring tillgripas för att säkerheten i försörjningen fortfarande skall vara hög.

ÖEF anser att det för oundgängliga produkter inte bara kan antas att behovet kan tillgodoses genom krisimport. En krisimport skall snarast ses som en möjlighet att hålla en högre standard än överlevnadsnivån.

Livsmedelssektorn tillhör den del av folkförsörjningen som främst bör prioriteras inom försörjningsberedskapen. Tillgången på livsmedel i ett hårt krisläge är av sådan utomordentlig betydelse att tillförseln – dvs. främst den svenska produktionen – måste tillgodoses med mycket hög säkerhet därför att konsekvenserna av ett bortfall direkt påverkar överlevnadsmöjligheterna. Tillgången på livsmedel från inhemskt jordbruk är avhängigt av tillgången på gödselmedel framför allt sådana innehållande kväve. Det är ej tillräckligt med tillgång på areal för t. ex. spannmålsproduktion om inte tillgången på produktionsfaktorer som gödselmedel och bekämpningsmedel är säkrade.

Det kan således enligt ÖEF inte accepteras att vi beträffande ammoniak till avgörande del gör oss beroende av import i ett krisläge.

F. n. sker ammoniakproduktion på två ställen i Sverige. Nedläggningen vid ena (Kvarntorp) har påbörjats. Om ammoniakproduktionen i Kvarntorp upphör och ingen alternativ produktion kommer igång därstädes innebär detta att anläggningen måste skrotas. Ett malpåsealternativ har undersökts av ÖEF men befunnits för kostsamt. En beredskapslagring för kortare tid skulle tekniskt vara möjlig men oerhört kostsam.

ÖEF har i promemoria under hand till regeringen anmält försörjningssituationen vad gäller ammoniak och konsekvenserna av en nedläggning av Kvarntorp. Slutsatsen för överstyrelsens del är att fortsatt produktion vid Kvarntorp i och för sig krävs men att nuvarande ekonomiska ramar inte möjliggör ett stöd i tillräcklig omfattning till produktionen i Kvarntorp.

I rubricerade avtal mellan Sverige och Norge görs inga utfästelser om leveranser av ammoniak och/eller kvävegödselmedel. Norge kan f. n. inte exportera någon ammoniak på grund av eget behov för sin stora gödselmedelsproduktion. Efter landning av gasbensin från de nya norska oljefälten

kan möjligen ytterligare produktionskapacitet komma att tillskapas i Norge men inte förrän i slutet av 1980-talet.

Av färdiga kvävegödselmedel exporterar Norge till Sverige kalksalpeter, som omräknat till ammoniak motsvarade ca 75 000 ton (1979). Detta år importerades dessutom från Norge NPK-gödselmedel motsvarande drygt 30 000 ton ammoniak. Supra avser dock att fr. o. m. i år utöka sin NPK-produktion för att kunna täcka hela svenska behovet. Detta innebär i sin tur ökad ammoniakimport.

Inhemsk produktion – om råvara kan påräknas – torde utan jämförelse vara det säkraste. Således kan ammoniak, som är absolut nödvändig för produktion av sprängämnen och ammunition, i en krissituation bli betraktad som strategisk och bli belagd med exportförbud.

Sammanfattningsvis anser således överstyrelsen att tillgången till ammoniak och/eller kvävegödselmedel är av avgörande betydelse för att klara överlevnad under en hård kris. Försörjningen i ett krisläge hotas av planerad nedläggning vid ett av produktionsställen i Sverige. Ett handelsavtal med Norge utgör ett viktigt komplement till andra beredskapsåtgärder som i första hand skall säkerställa överlevnadsbehovet. I sådana lägen som brukar betecknas som fredskriser kan avtalet vara särskilt värdefullt. Åtgärder av aktuellt slag – att i handelsavtal som berör försörjningsberedskapen på viktiga områden ge uttryck för resp. lands preferenser om handelsutbyte i en allvarlig kris – är av stor betydelse för försörjningsberedskapen, men ger inte samma säkerhet som inhemsk produktion.

Överstyrelsen har dessutom lämnat vissa uppgifter om Sveriges minimi-behov av ammoniak och kvävehaltiga gödselmedel vid produktionsomställning inom jordbruket.

Statens jordbruksnämnd: Nämnden hänvisar till att på senare tid frågorna om livsmedelsförsörjningen under kris uppmärksamats i olika sammanhang. Sveriges höga importberoende av olika insatsvaror – däribland kväve i olika former – och dessas avgörande betydelse för jordbruksproduktionens storlek har därvid kommit i blickpunkten. Genom att avtalet med Norge uttrycker ömsesidiga önskemål om säkrad försörjning av vissa varor – för svensk del centrala insatsvaror (kväve) för jordbruksproduktionen och för norsk del spannmål – bör avtalet kunna utgöra en värdefull utgångspunkt för närmare åtgärder i syfte att förbättra livsmedelsförsörjningen för de båda länderna i vissa krislägen.

Kommerskollegium: Kollegiet anser det angeläget erinra om att ammoniak och kvävehaltiga gödselmedel inte är jordbruksvaror enligt EFTA:s och GATT:s definition och att därför EFTA-konventionens liksom GATT:s regler avseende industrivaror i allmänhet gäller för dessa varor.

Lantbrukarnas riksförbund: LRF anför att förbundet betraktar det som ett positivt element att avtalet med Norge eventuellt kan leda till att försörjningen med ammoniak och kvävehaltiga gödselmedel förbättras. Detta inte minst mot bakgrund av att risk föreligger för nedläggning av tillverkningen av ammoniak i Sverige. Förbundet anser att de fortsatta diskussionerna i detta ärende bör föras under medverkan av Svenska Lantmännens Riksförbund, som bl. a. har till uppgift att tillgodose de svenska lantbrukarnas behov av dessa produkter.

Kooperativa förbundet: KF konstaterar att avtalet mellan Sverige och Norge har en beredskapspolitisk betydelse eftersom de båda länderna vid en avspärrning kommer att få knapphet på olika jordbruksvaror. För Sveriges del är här försörjningen av ammoniak och kvävehaltiga gödselmedel av central betydelse och några problem härvidlag torde vid sådant

avspärrningsläge inte behöva uppkomma även om en situation, där länderna dras in i ett eventuellt krig, kan bli mera komplicerad.

3 Fisk och fiskprodukter

Av remissinstanserna är det endast fiskeristyrelsen och Sveriges fiskares riksförbund, som berört den hänvisning till fisk och fiskprodukter som återfinns i Memorandum II.

Fiskeristyrelsen: Styrelsen framhåller att möjligheterna till avsättning av färska och frysta sill- och torskprodukter är avgörande för den svenska fiskerinäringens ekonomi. Vart efter som konkurrensen skärpts på europamarknaden genom ökad tillförsel av fisk från Kanada, Färöarna och Island har hemmamarknaden blivit allt betydelsefullare för det svenska fisket. Det är därför av största betydelse att avtal om import av fisk och fiskprodukter till Sverige föregås av utredning om konsekvenserna för den egna näringens del. Däremot anser styrelsen inte att en koppling bör göras mellan handeln med fisk och fiskprodukter och tilldelning av fiskekvoter.

Sveriges fiskares riksförbund: Förbundet konstaterar att Sverige under år 1979 exporterade fisk och skaldjur samt fisk och skaldjurskonserver till Norge till ett värde av 23 milj. kr., medan importen från Norge under samma år uppgick till 313 milj. kr.

Enligt SCB:s preliminära uppgifter för år 1979 var värdet av alla svenska landningar detta år drygt 414 milj. kr.

Det svenska fisket har en besvärlig konkurrenssituation gentemot det norska, som är kraftigt subventionerat.

Förbundet anser att det inte är förenligt med Sveriges fiskeripolitiska mål att det svenska fisket skall konkurrera med en import på så olika villkor. Sverige har kvoter, som medger en avsevärd utökning av fisket avseende flera av de fiskslag som idag importeras. En sådan utökning medför att vi i betydligt större omfattning själva kan försörja den inhemska marknaden med fiskprodukter. En utveckling mot detta hindras till viss del av konkurrensen med subventionerade importerade fiskprodukter. Förbundet utgår ifrån att, om diskussioner skall föras med den norska regeringen, det svenska yrkesfisket då mer i detalj ges möjlighet att framföra sina synpunkter.